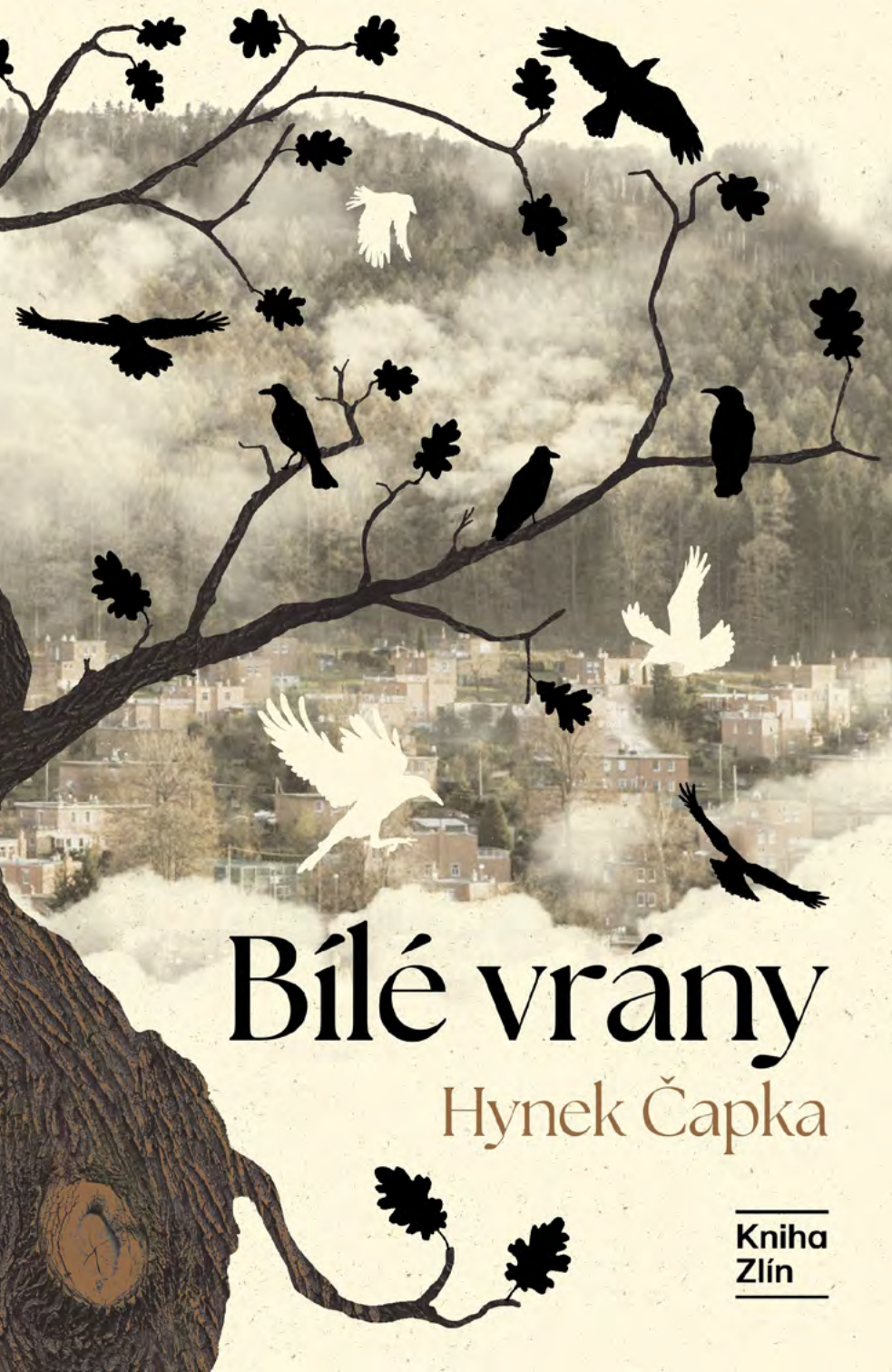

Bílé vrány

Hynek Čapka

Kniha
Zlín

Bílé vrány

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.knihazlin.cz
www.albatrosmedia.cz

≡ KNIHA ZLIN

Hynek Čapka

Bílé vrány – e-kniha

Copyright © Albatros Media a. s., 2026

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS MEDIA

Kniha
Pomstít
Stopy
Dubovými
Útočiště
Zatčených
Řinčivý
Běžela
Nikdy
Zlín

Bílé vrány

Hynek Čapka

Bílé vrány

Hynek Čapka

Kniha
Zlín

Chcete, aby příběh této skvělé knihy pokračoval i potom, co ji dočtete? Tak ji pusťte dál do světa! Vše potřebné se dozvíte na www.restorio.cz.

Albatros Media podporuje udržitelný rozvoj, který vrací použitým věcem smysl. On-line antikvariát Restorio vaše knihy odkoupí a zaplatí vám ihned – nečekáte, až se prodají. Získané peníze si můžete nechat, nebo si vyberete charitu, kterou jimi podpoříte. V tom případě navýší Restorio částku o 20 %.

Copyright © Hynek Čapka, 2026

ISBN v tištěné verzi 978-80-259-1237-9

ISBN e-knihy 978-80-259-1246-1 (1. zveřejnění, 2026) (epub)

ISBN e-knihy 978-80-259-1247-8 (1. zveřejnění, 2026) (mobi)

ISBN e-knihy 978-80-259-1238-6 (1. zveřejnění, 2026) (ePDF)

RODIČŮM

„Naším nejvyšším revolučním cílem je zřízení Československé sovětské republiky a její připojení ke Svazu sovětských socialistických republik. Revoluce musí zlomit a do poslední molekuly zničit celý buržoazně-kapitalistický systém. Nejde o to, zda budeme muset po válce deportovat sto tisíc, dvě stě tisíc nebo osm set tisíc poznamenaných jednotlivců do táborů nucených prací mimo hranice našeho státu. Je jenom jedna cesta, cesta revoluce. Revoluce a na východ. Na východ, k našemu slovanskému kmeni. Na východ, k naší proletářské jednotě, na východ, který je to nejlepší, co pracující lid celého světa stvořil. Na východ, na východ, na východ!“

(Z prohlášení vedoucích činitelů komunistické strany,
červen 1943)

Tato kniha je fikce, je však založená na skutečných událostech a vystupují v ní reálné osoby.

Prolog

Největší a nejhezčí dům na zlínském rynku patří Schindlerovým. V přízemí provozují obchod se smíšeným zbožím a jejich nejstarší syn je advokátem s vlastní kanceláří, na což je hrdá celá rodina kromě nejmladší dcery Esterky, která z toho nemá rozum, protože se ještě vozí v kočárku.

Hned vedle stojí úzká Fuchsovic trafika a přímo naproti dům dalších Schindlerových, kteří ale s těmi prvními nejsou nijak příbuzní. Vyrábějí ovocné marmelády a oba jejich synové studují na gymnáziu v Uherském Hradišti. Mají i babičku, která ale vůbec nevychází, protože nemůže na nohy. O kousek dál bydlí pan Zuckermann, konstruktér u Bati, moc vážený pán.

Ti všichni a ještě další, co navštěvují modlitebnu na zámku, museli v lednu roku 1943 odjet vlakem do Uherského Brodu, kde přenocovali v budově gymnázia, pak se vydali dalším vlakem do Terezína v Čechách a odtamtud do města Osvětim v Polsku.

Už se nevrátili.

Zuzana Goldmanová chodí do modlitebny jen jednou za rok, na svátek Jom kipur. Její rodiče vedou obchod s textilem a kůží

a jsou na rynku noví, protože předtím bydleli v obyčejné ulici plné domků s doškovými střechami. Po velké válce se však „vzmohli“, jak říkal otec rodiny, a pořídili si dům s prodejnou na náměstí. A zanedlouho se jim narodil malý Max.

Do Uherského Brodu museli Goldmanovi odjet taky, i s Maxíkem. Říkalo se tomu transport.

Ale Zuzana neodjela.

ČÁST PRVNÍ

1939

1.

Sníh víří vzduchem v divokých spirálách. Němečtí vojáci zaplňují náměstí motorkami se sajdkárou a oplachtěnými nákladáky a mění jej na jedno velké parkoviště. Vystupují do vánice, pokřikují na sebe a hlasitě se smějí. Goldmanovi je pozorují z bytu nad svým obchodem.

„Někdo se už nemohl dočkat,“ kývne matka Hedvika směrem k domu Dietrichových. V jejich oknech visí vlajky s hákovým křížem. Kde je tak rychle sehnali?

Po rynku pobíhají sem a tam poslíčci a vylepují po zdech a vratech letáky.

Z dálky se dá přečíst jen slovo *Protektorát*.

„Oznamují nám, že odtedka je to tady jejich. Přivezli si i kuchyni,“ zamračí se otec Karel na oblak černého dýmu, který se vyvalí zpod baňatého kotle na kolech. Začínají se trousit první zvědavci a vojenský kuchař jim nabízí, aby ochutnali.

„*Eintopf! Sehr gut!*“ vykřikuje a zvedá nad hlavu naběračku v jedné ruce a plechový ešus v druhé. Pomalu se kolem něj tvoří hlouček.

„Že jim není stydno, brát si jídlo od těch, co nás přijeli zotročit!“ zvolá Karel Goldman. Vojáci v šedozelených a černých uniformách se mezitím rozejdou do krámů na náměstí. I k Schindlerům a Fuchsům.

„To jim nevadí, že jsou to Židi?“ podiví se hlava rodiny. Pak si zlehka odfrkne. „Vlastně to těžko můžou poznat, protože Židi tady u nás nemají rozbité a pomalované výlohy jako u nich v Reichu. Zatím.“

„Ale tatínku, snad nebude tak zle,“ položí mu ruku na rameno jeho žena. Je malá a křehká, zvlášť v porovnání s jeho mohutnou postavou.

„Jan Antonín Baťa poslal všechny židovské zaměstnance na pobočky do ciziny, i doktory z nemocnice. Ale já se odsud vystrnadit nenechám! Co jsme se nadřeli, než jsme si mohli dovolit prodejnu tady na rynku!“

Jedenáctiletá Zuzana cítí, že se děje něco zlého, přestože maminka peče tvarohové buchty jako každou jinou středu. Vůně těsta, které se v troubě mění na křupavou zlatavou dobrotu, se line po celém patře. Ale zdá se, že tentokrát se na buchty nikdo netěší. Všichni pozorují dění na náměstí, dokonce i malý Max.

Matka toho nechá jako první a jde do kuchyně. Otec si s nerudným výrazem sedne na pohovku. Vzápětí klapnou dvířka od trouby a bouchne pekáč.

„Chce vůbec někdo buchty?“ ozve se od sporáku.

„Jáá!“ rozběhne se Maxík do kuchyně s napřaženými rukama.

„Jdu ven,“ oznámí Zuzana.

„Snad ne na ten eintopf?“ zabručí táta.

„Ne, za dvojčaty. Budeme dělat úkoly.“

„Nevím, dcerko, jestli bys dnes měla někam chodit...“

„Dám si pozor.“ Zuzana strčí do tašky školní sešity a dřevěný penál. „Holky přece bydlí hned za rohem, nic se mi nestane.“

Otec chce něco namítnout, ale to už Zuzana vybíhá ze dveří. „Do tmy ať jsi doma!“ stačí za ní křiknout. „Já zajdu na Balkán. Poptám se, co se ve městě děje. A vůbec v republice.“

„Vezmi si na cestu buchtu,“ nabídne mu máma.

„Nemám na ni chuť,“ prohlásí a natáhne se pro kabát. „Ani na nic jiného.“

Zuzana zamíří do Kvítkové ulice ke dvojčatům Markovým. Má přijít i Eva a po úkolech budou všechny čtyři hrát sedmu s mariášovými kartami. Když jsou teď na panenky moc velké, jak je všichni přesvědčují, je to jejich nejčastější zábava.

„Ahoj, Zuzko, vaši tě k nám pustili? Tak pojď dál,“ zve ji paní Marková mezi dveřmi s rukama bílýma od mouky. Asi taky něco peče. „Holky jsou v pokojíku.“

Zuzana projde do Janina a Danina pokoje a pozdraví, ale dvojčata vypadají smutně. Už vědí, že náměstí zabrala spousta cizích vojáků.

„Kde je Eva?“ zjišťuje Zuzana.

Holky se zatváří ještě smutněji a jedna z nich řekne:

„Máma ji poslala domů. Už ji k nám nesmíme zvat. Prý jsou Němci darebáci, protože nám obsadili stát, a Dietrichovi jsou na jejich straně.“

„Vyvěsili německé prapory,“ informuje Zuzana. „Ale Eva je přece s náma, ne? Je to naše kamarádka.“ Její rodiče česky moc neumějí, ale Eva mluví úplně normálně.

Dvojčata pokrčí rameny:

„Sice k nám nesmí, ale bavit se s ní snad můžeme.“

„Jasně že jo,“ souhlasí Zuzana. „Dneska si zahrajeme sedmu ve třech a zítra se sejdeme u nás i s Evou.“

„Myslíš, že bude válka?“ zeptá se Jana.

„Já nevím, ale táta tvrdil, že už vlastně je, když tu máme cizí armádu,“ řekne Zuzana. „Pojďme na ty úkoly, do tmy musím být doma, tak ať nám zbude čas na hraní.“

Karel Goldman se domů vrátí záhy. V restauraci hotelu Balkán je prý pusto prázdno. Snad místní vyčkávají, jak se budou Němci chovat, a nechtějí se mezitím do něčeho připlést, říkal hospodský. A dodal, že vojáci by mohli začít lidi legitimovat, nebo dokonce zatýkat – aby předvedli, že jsou tady páni. Sice všem na očích velkoryse nabízejí polévku, ale kdo ví, co mají za lubem.

„Vrátím se do lokálu večer, až tam někdo bude,“ oznámí Goldman a přehodí šálu přes věšák na chodbě. „Venku je pořádná zima.“ S ustaraným výrazem si sedne za stůl. Jeho žena před něj položí talíř buchet.

„Radši už nikam nechoď, nech to na zítra.“

Buchty jsou ještě teplé a on hned po jedné sáhne. „Možná máš pravdu. Budeme teď muset být opatrní.“

2.

Ráno se Zuzana chystá do školy jako každý jiný den. Chodí do šesté třídy, do nové, velké budovy kousek za náměstím. Postavil ji pan továrník Baťa a lidé tvrdí, že vypadá stejně jako haly ve fabrice. Ale Zuzaně se líbí, je prostorná a světlá. Tvoří ji dva velké trakty a připomíná rozevřenou stojící knihu. Doprostřed té knihy měli dát sochu pana prezidenta Masaryka, jenže je tam jen podstavec, protože *páni radní mají pořád na všechno dost času*, jak říká tatínek.

Zuzana čeká na Danu a Janu, které chodí do školy kolem domu Goldmanových. Hned jak je oknem uvidí přicházet, seběhne dolů, aby se k nim připojila. Na opačné straně náměstí se k nim přidává Eva. Společně tráví většinu času ve škole i po vyučování.

Všichni ve třídě dnes mluví o německé armádě, hlavně kluci. Předhánějí se v tom, kdo viděl větší kvér nebo vyšší šarži. Zuzana pochybuje, že vůbec dokážou vojenské hodnosti rozeznat.

Eva mluví na chodbě se slečnou Malotovou, jejich třídní učitelkou, a je při tom rudá až za ušima. Slečna se tváří rozpačitě,

na něco se Evy ptá, ale ta jen sklopí hlavu a mlčí. Učitelka si povzdychne a s Evou v patách zamíří do 6. B, Zuzaniny třídy.

Když vejde, všichni se postaví na pozdrav.

„Dobrý den, posadte se.“

Sedne si za katedru a otevře zasedací pořádek. Eva stojí před tabulí.

„Jiřino?“

Jiřka Žáčková se postaví.

„Ano, prosím?“

„Ty teď sedíš sama, chtěla bys sedět s Evou?“

Jiřka pokrčí rameny. „Proč ne.“

„Dobře. Evo, sedni si k Jiřině.“

Zuzana udiveně sleduje, jak Eva prochází kolem prázdné židle vedle ní a jde dozadu za Jiřinou. Proč ji tam slečna učitelka poslala? Zuzana sedí s Evou od první třídy. O přestávce to musí zjistit.

„Co se stalo, proč nás třídní rozesadila?“ ptá se Evy, sotva zazvoní konec hodiny.

Eva zrudne stejně jako předtím na chodbě před učitelkou.

„Naši mi zakázali s tebou sedět.“

„Ale proč?“

„Protože jsi... *Jude*.“

Zuzanu jako by polili ledovou vodou. Ví, že Němci nemají Židy rádi, táta o tom v jednom kuse vykládá, ale vždyť... Vždyť jsou jako sestry! Má slzy na krajíčku.

„A přijdeš k nám dneska?“

Eva zavrtí hlavou.

„Nesmím.“

Zuzana jí chce položit ruku na rameno, ale pak si to rozmyslí.

„Ale kamarádky jsme pořád, ne?“

„Asi jo. I když náš táta tvrdil, že vy Židi...“ řekne potichu a pak se rozbřečí.

„Evo, co bulíš?“ zjeví se u nich jedno z dvojčat Markových.
„A proč už nejsi v lavici se Zuzanou?“
Eva setře slzy a vyběhne ze třídy ven.
„Co je?“ diví se druhé z dvojčat.
„Rodiče jí zakázali se mnou sedět.“
„A proč?“
„Protože...“
Zuzana už to nevydrží a rozvzlyká se taky.

3.

Karel Goldman vejde do restaurace hotelu Balkán a zamíří do rohu u okna, kde se každý čtvrtek schází jejich společnost.

„Teď sedím, co sedával Masaryk, když před velkou válkou poslancoval za Zlín,“ říká papírník Březík, baculatý šedesátník s dýmkou v ruce.

„Kdepak, ten chodíval do Záložny,“ nesouhlasí čalouník Křenovský, stejný ročník jako Březík, ale vyšší a štíhlejší postavy. Oba mají živnost na náměstí. „A v osmadvacátém, když už byl prezident a přijel navštívit Baťu, přespal v hotelu U Pavelců.“

„A proč nespál u Baťů doma?“ přisedne k přátelům Karel Goldman. Vmžiku před ním přistane napěněné pivo.

„Byla tady celá hogo fogo státní delegace, plno lidí, do Baťovy vily by se nevešli,“ vysvětluje papírník.

„Mohl tam spát jen on sám,“ namítne Goldman.

„Byl to už starý pán, potřeboval kolem sebe servis od personálu.“

„Ať si přespával, kde chtěl, nejlepší společnost se vždycky scházela tady!“ zvolá Březík. „Takže na pivo chodil určitě sem.“

„Byl abstinent,“ zabručí hostinský a připíše na podtácek čárku.

„Tak sem chodil na kafe nebo na čaj. Viděl jsem ho sedět tady u okna,“ trvá papírník na svém.

„Už toho nechte, pánové,“ vstoupí do debaty Křenovský. „Město je plné okupantů, a my tu řešíme prkotiny. Máte někdo zprávy, co se chystá?“

„Prý bude všechno na lístky, jako v Německu. Už brzo. Jídlo, oblečení, petrolej...“

„Aha, proto jsem měl dnes v krámě takové tržby,“ řekne čerstvě sedmdesátiletý hokynář Čistín. „Obyvatelstvo si dělá zásoby.“

„Člověk by řekl, že je mají nadělané už od podzimu, to všichni nakupovali jako diví, když jsme přišli o pohraničí,“ poznamená Křenovský.

„Lidem stačí málo a začnou bláznit,“ zakroutí hlavou Březík. „Ale možná je dobře, když křečkuje. Kdo ví, jak velké budou příděly a jestli to bude stačit na slušný život.“

„V Německu zavedli přidělový systém, protože prohráli válku a měli tam inflaci a hlad. U nás k tomu není důvod,“ podotkne Goldman.

„Jenže pokud vypukne další válka, bude k tomu důvod raz dva,“ zamává dýmkou Březík. „Myslím, že Hitler začne s válčením co nevidět. Vždyť nevyrábí nic jiného než děla a tanky. Bude je chtít zužitkovat.“

„Válka možná bude, ale jen o nějaká sporná území,“ nesouhlasí Čistín. „Nevěřím, že by někdo chtěl rozpoutat stejnou řež jako po Sarajevu. Tedy pokud má všech pět pohromadě. Lidi se snad poučili.“

„Lidi možná, ale politici ne,“ povzdychne si Goldman.

Restaurace se mezitím zaplnila a hučí to v ní jako v úle, když se ve dveřích objeví dva vojáci v černých uniformách a s kvěry přes rameno. Všichni rázem ztichnou.

Oba příchozí obhlížejí lokál. Dívají se po volném místě, nebo někoho hledají? Vypadají spíš na důstojníky. Celá restaurace je napjatě sleduje, výčepní jako by zkameněl. Jestli si chtějí sednout, možná bude muset někoho vyprovodit od stolu...

Dvojice ale za okamžik zmizí ve venkovní tmě.

Hovor se pomalu rozproudí nanovo, lidé ještě pokukují po dveřích, ale napětí postupně opadá. Hospodský pokračuje v čepování püllitru.

„Asi jen kontrolovali, jestli tu nevysedávají jejich vojáci,“ přeruší ticho u stolu Březík.

Karel Goldman cítí, jak mu po zátylku stéká studený pot. Když ty černočerné uniformy uviděl, věřil, že si přišli pro něj. Pro Žida. I když dobře ví, že Němci neodchytávají Židy jen tak po hospodách. Zpracovávají si podrobné seznamy se jmény a adresami a postupují systematicky. Přesto má divný pocit...

„Pánové, už musím domů.“

„Co že tak brzo, Karle?“

„Slíbil jsem to ženě, je nějaká marodná,“ vymluví se.

„Tak od nás Hedviku pozdravuj!“

„Vyřídím.“ Zvedne se a položí na stůl pětikorunovou bankovku. „Tady je moje útrata za tři piva i s diškrecí.“

„Tak dobrou, Karle.“

„Dobrou, kamarádi.“

4.

Hedvika Goldmanová sedí u pokladny a pozoruje police s navršenými rolemi látek – bavlna, kartoun, hedvábí, tvíd a sukno. Ve skleněné skříni v rohu se tyčí pyramidy cívek s nitěmi, regály po stranách přetékají pestrobarevnými klubky vlny. Dřív mívali i kůže pro ševce, ale dneska je nikdo nekupuje. Malí ševci už téměř vymizeli a Baťa si obstarává materiál jinde a ve velkém.

Ve dvoumetrovém zrcadle pro zákazníky vidí svůj odraz. Včera byla u kadeřnice a ještě se nerozhodla, jestli se jí nový účes líbí. Vlnité mikádo s pěšinkou po straně, jak to nosí mladá děvčata. Hedvika má sice třicítku za sebou, ale kadeřnice ji vehementně přesvědčovala, že vypadá mladší a že jí to bude jistojistě slušet. Možná to mohla nechat delší, probírá si zamyšleně tmavé vlasy. Ale co, už se stalo, teď má jiné starosti. Musí krámek udržet v chodu...

Přes figuríny ve výkladu vyhlíží prvního zákazníka. Trvá to skoro hodinu, než zvonek nade dveřmi zacinká.

„Dobrého dne vinšuju. Nejste dneska nějaká posmutnělá, paní Goldmanová?“

„Kdo by v takové době nebyl, pane Červinko.“ Hedvika se zadívá k radnici, kde v jarním větru plápolá velká vlajka se svas-
tikou.

„Nějak bylo, nějak bude. Žena vzkazuje, že se zastaví na větší nákup, prý má být brzo všechno na lístky.“

Paní Červinková je stálá zákaznice. Jako vyučená švadlena ne-
kupuje hotové šatstvo, ale výhradně látky, nitě a knoflíky, a i když
teď pracuje v obuvnické dílně u pásu, vždycky si najde čas, aby
oblečení pro sebe a svoji rodinu ušila doma. Je moc šikovná, do-
káže spíchnout i pánský oblek, o ženské parádě nemluvě.

„Tak ji brzo pošlete, nevím, jak to s náma bude. Pořád vydá-
vají nějaké zákazy a nařízení – už jsem z toho celá tumpachová,
co našinec může a co nesmí.“

„Dobře, vyřídím!“

Toho dne už nikdo jiný nepřišel.

5.

„A nechystáš se s rodinou odjet ze země, Karle?“ zajímá se Březík, když se čtveřice štamgastů znovu sejde o týden později. „Všichni Židé od Bati už jsou pryč a taky nejmín padesátka živnostníků.“

„To je právě to, co chtějí: abychom odjeli a nechali jim tu svoje domy a obchody.“

„Jenže když neodjedeš, majetek ti stejně zabaví. A můžou tě i s rodinou poslat na nucené práce, jako to dělají s německými Židy,“ podotkne Křenovský.

„Myslím, že tam posílají jen ty problémové. A já problémy dělat nehodlám. Budeme dodržovat jejich pravidla, ať jsou jakkoliv přísná, a snad nás nechají na pokoji.“

„Nevím, Karle, nedá se jim věřit.“

„Na nějaké stěhování už je stejně pozdě. Nedostaneme povolení k výjezdu a utéct přes hranice nejde. Rakousko už mají nacisti v hrsti a Polsko bude další na řadě, uvidíte. Dost států navíc přestalo vydávat uprchlíkům víza a nikoho nepřijímají.“

„Hlavně neudělej podobnou hloupost jako doktor Ornstein,“ řekne Čistín.

„Ten zubař? Co je s ním?“

„Ty to nevíš? Mluví o tom celé město. Když jeho žena ráno odešla na nákup, podřezal krk svým dětem, dvanáctileté dceři a pětiletému synkovi. Nechtěl prý, aby se dostaly do rukou Němcům. Když se manželka vrátila domů, chtěl zabít i ji, ale utekla mu. Odešel pak celý od krve do Společenského domu a z posledního patra skočil dolů.“

Karel Goldman se tváří nevěřicně. Čistín dodá:

„Asi se z toho všeho zbláznil. Ale my, naše starozlínská společnost, máme pevnou mysl! Popíjeli jsme tu ležák, ještě když Jan Antonín Baťa tahal kačera.“

„Jen aby nám to tady nezavřeli. Za císaře pána tu pokrokáři kuli pikle proti monarchii, tak aby si nemysleli, že jim chceme ten jejich *protentokrát* rozložit,“ zašklebí se Březík.

„Psst! Někdo tě uslyší, doba je zlá,“ varuje ho Křenovský.

„Sem chodí jen dobří Češi. A jeden Žid,“ mrkne Březík.

„Ale nevím, jak to se mnou bude dál, mám čím dál míň peněz,“ postěžuje si Goldman.

**Oběžníkem ministerstva financí k ochraně měny
se nařizuje uzávěra všech bezpečnostních schránek
Židů u peněžních ústavů k datu 25. března 1939.**

**Z kont, která jsou osobním majetkem
Židů, smějí být vypláceny částky nejvýše
1 500 K týdně pro celou rodinu.**

„Neboj, my tě nedáme, Karle, a když bude nejhůř, tak se ti na pivo složíme!“ poplácá jej po rameni Březík. „Hlavně aby nám Němci nezačali lézt i sem do lokálu, až se ve městě rozkoukají.“

„Vystrnadit se odtud nedáme. Jen si budeme muset dávat pozor na jazyk, někteří z nich jsou ze Sudet a umějí česky,“ varuje Čistín.

„Němci chodí do Společenského domu, tady to pro ně není dost nóbl,“ řekne Březík. „Mají tam blízko svoje úřadovny, i gestapo sídlí hned vedle.“ Vytáhne dýmku a začne ji pěchovat tabákem.

„Víte, už nějakou dobu si říkám, jak to může Hitler všechno ufinancovat,“ přemýšlí nahlas Goldman. „Když se dostal před pár lety k moci, v Německu řádila krize, nezaměstnanost byla třicet procent. A on zavedl veřejné práce, začal stavět dálnice, ve velkém zbrojil. Zaměstnal miliony lidí. Ale kde vzal peníze na jejich platy, když všichni pracovali pro stát?“

„Prostě si je vytiskl, to je jednoduché,“ prohlásí Křenovský.

„Podle mě ne, pánové. Zachránili ho Židé. Začal jim totiž zabavovat majetky, všem od továrníků až po obyčejné lidi. Sebral jim úspory, zlato, šperky, baráky a pozemky. V součtu to byla ohromná kořist, stovky miliard marek.“

„Takže Židy nenávidí jen naoko a ve skutečnosti chce prostě jejich peníze?“ zvedne obočí Březík.

„Židy nesnáší doopravdy, ale zabil dvě mouchy jednou ranou. Udělal z jejich pronásledování státní politiku a zároveň díky tomu udržel Německo finančně nad vodou. Jinak by už zkrachovalo.“

„Myslím, že máš pravdu, Karle,“ přikývne Křenovský. „Podáři se mu Němce zblbnout a teď je máme tady pod okny,“ zamračí se na skupinu vojáků procházejících kolem restaurace.

„Slyšeli jste, že Hitler říká, že Češi jsou jako cyklisti?“ zeptá se potichu Březík.

Ostatní zavrtí hlavou.

„Nahore se hrbí, ale dole šlapou,“ zašklebí se papírník.

6.

Zuzana už se ze školy domů netěší. Panuje tam chmurná nálada, která se přenáší i na jinak věčně rozpustilého Maxíka. Roztomilou mezíрку mezi zuby teď ukazuje častěji při pláči než při smíchu. Naštěstí mu smutek nikdy dlouho nevydrží – Zuzana předvede pár grimas a bráška se hned rozveselí, takže mu zčervenají tváře, zasníví oči a vypadá jako malý čertík.

Ještě že ho mají, bez něj by bylo o dost truchlivěji.

„Peněz je málo, musíme šetřit,“ říká táta a máma mu přitakává. Obchody se prý skoro nehýbou. Přes noc se na výkladu objevil žlutý nápis *Jude*, namalovaný tlustou malířskou štětkou, a velká šesticípá hvězda. Goldmanovi chtěli oboje smýt, ale nedaleko stojící německý voják na ně začal křičet, ať toho nechají. Pak se kolem obchodu procházel sem a tam, jako by hlídal. Za pár hodin jej vystřídal další.

Podle otce sledují, kdo u nich nakupuje, a při odchodu zákazníci legitimují. Lidé k nim pak raději nechodí. Co když se vojákům nebudou jejich papíry pozdávat a zatknou je? To nikdo nechce. Němců se každý bojí.

Zuzana mrkne na kukačky na zdi, vezme džbán a vyrazí do restaurace hotelu Balkán.

„Zdravím tě, Zuzko, jdeš tátovi pro pivo?“ zavolá na ni papírník Březík, když se Zuzana objeví ve dveřích.

**Prezidium zemského soudu v Praze
nařídilo, že počínaje srpnem 1939 smějí Židé
navštěvovat hostince jen tehdy, mají-li
zvláštní prostory určené jen pro ně.**

Zuzana sklopí zrak a přikývne. Táta teď na Balkán nesmí a ona by sem také chodit neměla – přestože hostinský říká, že na do-
nášku piva přes ulici se žádný protektorátní zákaz nevztahuje.

Chce se aspoň chovat nenápadně, ale většina pohledů v lo-
kále stejně směřuje k ní. Bude lepší chodit zadem a počkat si na
pivo na dvorku. I když táta pořád opakuje, že v jejich situaci se
musejí řídit pravidlem *nebát se a nebrečet*.

„Už jsem tvého tatínka dlouho neviděl. Prý vám Němci dělají
inventuru v obchodě...?“ zjišťuje Čistín.

Zuzana znovu přikývne. Cítí se trapně, připadá si jako nahý.
Netrpělivě sleduje výčepního, jak pomalu plní džbán, aby pivo
moc nenapěnil.

„Pojď zatím za náma, Zuzko!“ pokyne jí Křenovský. Zuzana
se nejistě přišourá k rohovému stolu a zavádí pohledem o tátovu
prázdnou židli u okna.

„Jste všichni zdraví?“ ptá se Březík.

Přikývne i do třetice.

„No jo, holka, není ti moc do řeči. Není se co divit.“

„Hotovo!“ ozve se od výčepu.

„Pozdravuj od nás rodiče. A držte se!“

Zuzana je ráda, že může zmizet. Rychle se s tátovými kama-
rády rozloučí, zaplatí, popadne džbán a upaluje domů.

1940

1.

„Karle, nebuď takový morous, já za nic nemůžu...“ postěžuje si jednoho dubnového podvečera Hedvika Goldmanová.

„Já vím, moje milá, ale když nejsem mezi lidmi, tak mě to na světě nebaví. Zakázali mi chodit do hospody a teď se ani neuvidím se zákazníky v obchodě.“

**Podle prováděcího výnosu
říšského protektora z 11. dubna 1940
se Židům zakazuje vést podniky v oboru
maloobchodu s textilem, obuví a kůžemi.**

„Jsou z nás dvě ženy v domácnosti,“ dodá.

„Musíme vydržet, přece ten kšeft nenechají zavřený věčně. Když nám ho zabaví, můžeme tam pracovat jako zaměstnanci.“

„Pochybuju, na to mají své lidi. Proč myslíš, že se tomu říká arizace? Nebudeme mít z čeho žít. Z účtu nám dovolí vybírat jen málo a brzy ani nebude co.“

„Prodám šperky po matce,“ navrhne Hedvika.

„Jen jestli tě nechají, jsou schopní zakázat i soukromý prodej. Březík to tušil, měli jsme zmizet, dokud to šlo. Teď se dostaneme pryč leda tak na totální nasazení.“

„To je taky práce. A je za ni aspoň jídlo.“

„Chtěl bych vidět, co dávají k jídlu podřadným rasám. Jestli vůbec něco.“

„Jak by jinak mohli chtít po lidech práci? Musejí jim dát najíst, aby měli sílu.“

Karel Goldman si povzdychne a rezignovaně mávne rukou.